

Jakub, bratr Páně

Texty na tento týden

Jk 1,1–4; 4,12; 1K 15,5–7; Sk 11,29–21; 15,13–20; Mt 7,1

Základní verš

„Vy jste moji přátelé, činíte-li, co vám přikazuji.“ (J 15,14)

Dnes jsme vzdáleni od doby prvokřesťanské církve – jak poznáním, tak po kulturní stránce. Proto si těžko umíme představit, co obnášela příslušnost k právě vznikajícímu křesťanskému hnutí, kdy se věřící shromažďovali po rodinách, a nejméně z nich byli Židé, které pronásledovali jejich vlastní soukmenovci. Jakubův list nám poskytuje jeden z prvních pohledů do židovsko-křesťanského společenství – ještě předtím, než od druhého století našeho letopočtu převážili v církvi členové nežidovského původu.

Jakubův list nevznikl na základě nějaké krize nebo palčivé potřeby, je spíše adresován široké křesťanské komunitě „v diaspoře“ (Jk 1,1).

Ještě než se ponoříme do studia tohoto listu, pokusíme se v tomto týdnu zjistit něco o autorovi. Kdo to byl Jakub? V jakém prostředí žil? Jaký byl jeho vztah k Ježíši? A jaké měl v církvi postavení?

Jakub – Ježíšův bratr

Jakub, služebník Boží a Pána Ježíše Krista, posílá pozdrav dvanácti pokolením v diaspoře. (Jk 1,1)

Osobní studium

Autora listu museli v tehdejší církvi dobře znát, protože o jeho osobě v celém listu nemáme více informací kromě té, která je uvedena na jejím začátku: „Jakub, služebník Boží a Pána Ježíše Krista, posílá pozdrav dvanácti pokolením v diaspoře“ (Jk 1,1).

Tím můžeme celkem rychle zúžit okruh možností jeho identifikace. V Novém zákoně se vyskytují celkem čtyři lidé se jménem Jakub: dva z dvanácti učedníků (Mk 3,17,18), otec Judy (L 6,16) a jeden z Ježíšových bratrů (Mk 6,3). Z této čtveřice jedině Ježíšův bratr žil dostatečně dlouho a zastával v církvi přední místo. Proto věříme, že právě on je autorem tohoto novozákonního listu.

Jako syn tesaře (Mt 13,55) měl Jakub větší příležitost ke vzdělání než obyčejný zemědělec. Jeho list se řadí mezi nejlepší příklady řecké novozákonní literatury. Má bohatý slovník, rétorickou eleganci a ve starozákonních citacích jej předčí jenom List Židům. Protože se jeho jméno objevuje v seznamu Ježíšových bratrů jako první, byl z nich zřejmě nejstarší. To, že Ježíš při svém ukřižování svěřuje svoji matku do péče milovanému apoštolu Janovi (J 19,26,27), naznačuje, že Ježíšovi bratři nebyli syny Marie, ale pocházeli z Josefova prvního manželství.

Ježíšova rodina neměla zpočátku příliš pochopení pro jeho poslání. „Když to uslyšeli jeho příbuzní, přišli, aby se ho zmocnili; říkali totiž, že se pomátí“ (Mk 3,21). V J 7,5 je zmíněno: „Ani jeho bratři v něj totiž nevěřili“. „Ježíšovi bratři nepochopili Mesiášovo poslání a nebyli pevně přesvědčeni o jeho božství, proto od něho při slavnosti stánků žádali, aby se veřejně představil lidu.“ (DA 485-486; TV 310)

Aplikace

Co verše v Mk 3,21 a J 7,2–5 prozrazují o tom, jak Ježíše vnímala jeho rodina? Co se z těchto textů můžeš naučit, když u druhých, které máš rád, nenacházíš pochopení?

Jakubovo obrácení

⁵Ukázal se Petrovi, potom Dvanácti. ⁶Poté se ukázal více než pěti stům bratřím najednou... ⁷Pak se ukázal Jakobovi, potom všem apoštolům. (1K 15,5–7)

Osobní studium

Ježíš se po vzkříšení mnohokrát zjevil – jmenovitě Petrovi, „Dvanácti“ (mimo Jidáše Iškariotského), dále současně více než pěti stům lidem. Jakub zřejmě mezi nimi nebyl, protože jemu se Ježíš ukázal zvlášť – a toto zjevení muselo být významné, protože je také zvlášť zaznamenáno. Ať už se stalo během tohoto setkání cokoliv, Bible o tom mlčí. Na Jakuba však muselo udělat hluboký dojem, protože od té doby se stal věrným Ježíšovým následovníkem a také vlivným vedoucím církve.

Co ještě z textů ve Sk 12,16.17; 15,13.14.19; 21,17–19; Ga 1,18.19; 2,9 víme o Jakobovi?

Jakub se stal vedoucí osobností v jeruzalémské církvi. Poté, co Petra vysvobodil anděl z vězení (roku 44 po Kr.), tak si přál, aby se o tom Jakub dozvěděl (Sk 12,17). O pět let později Jakub předsedal Jeruzalémskému sněmu a přednesl i jeho závěrečné rozhodnutí. V seznamu „sloupů církve“ (Ga 2,9) jej Pavel staví před Petra a Jana. Několik let poté (roku 58 po Kr.), když Pavel vykonával v různých sborech sbírku pro chudé v Jeruzalémě, kladli delegáti jednotlivých sborů své dobrovolné dary k Jakubovým nohám.

Jakub požíval po mnoho desetiletí po smrti učedníků hluboké úcty. Byla o něm vyprávěna řada legend, které mu vynesly přídomek „Jakub Spravedlivý“. Přestože tedy zpočátku o Ježíši pochyboval, stal se nakonec duchovním velikánem prvotní církve.

Aplikace

Jakub ve svém duchovním životě prošel výraznou změnou, když se mu po vzkříšení zjevil Kristus. Připomeň si událost svého obrácení, kdy tě oslovil Ježíš. Jak často na tuto událost ve svém duchovním životě vzpomínáš? Jak se projevuje ve tvém chození s Kristem?

Pravá víra

²Mějte z toho jen radost, moji bratři, když na vás přicházejí rozličné zkoušky. ³Vždyť víte, že osvědčí-li se v nich vaše víra, povede to k vytrvalosti. ⁴A vytrvalost ať je dovršena skutkem, abyste byli dokonalí a neporušení, prosti všech nedostatků. (Jk 1,2–4)

Osobní studium

Snad vinou Lutherova vlivu mnoho křesťanů nedocenilo, jak důležité poselství přináší Jakubův list. Aniž bychom chtěli snižovat přínos, jaký mělo Lutherovo učení pro tehdejší církev, musíme si uvědomit, že „reformace ... neskončila Lutherem. Měla pokračovat až do konce světových dějin...“ protože „i reformátoři se drželi některých závažných omylů a stále ještě bylo třeba odhalit mnoho důležitých pravd.“ (SR 353)

Teprve později vzniklo probuzenecké hnutí J. Edwardse, G. Whitefielda a bratrů Wesleyových, kteří založili metodistické hnutí s důrazem na posvěcený křesťanský život. Reformace však dále pokračovala druhým velkým probuzením, ve kterém povstala Církev adventistů sedmého dne, jež začala hlásat „poselství třetího anděla“. Toto celosvětové poselství je prodchnuto svědectvím lidí, kteří „zachovávají Boží přikázání a věrnost Ježíši“ (Zj 14,12).

Jak podle textů zaznamenaných v Jk 1,3; 2,5.22.23 a 5,15 funguje víra? Jak podle nich vypadá život víry? Co říkají o tom, že víra není pouhý rozumový souhlas s různými předloženými pravdami?

Je zajímavé, že se Jakub ve svém krátkém listě zmiňuje o víře celkem devatenáctkrát, tedy vícrát než o skutcích a ospravedlnění dohromady. Důležitost víry na začátku první kapitoly dal do souvislosti se zkouškami a prosbou o moudrost (Jk 1,3.5). Z toho vyplývá, že Jakub psal věřícím a očekával od nich už určitou vyzrálost ve víře. Pravá víra se vyznačuje zřetelnými a ověřitelnými znaky. Pravá víra se projeví v životě a charakteru věřícího.

Aplikace

Ve kterých záležitostech běžného života se může projevit kvalita a opravdovost tvojí víry? Jak ji můžeš prokázat i v „malých věcech“?

Dvanáct pokolení v diaspoře

Jakub, služebník Boží a Pána Ježíše Krista, posílá pozdrav dvanácti pokolením v diaspoře. (Jk 1,1)

¹⁹Po smrti Štěpánově nastalo v Jeruzalémě pronásledování. Ti, kteří se odtud rozprchli, dostali se až do Fénicie, na Kypr a do Antiochie; slovo evangelia však zvěstovali jenom židům. ²⁰Ale někteří z nich, původem z Kypru a z Kyrény, začali po svém příchodu do Antiochie zvěstovat Pána Ježíše také pohanům. ²¹Moc Boží byla s nimi, a veliké množství lidí uvěřilo a obrátilo se k Pánu. (Sk 11,19–21)

¹³Když domluvili, ujal se slova Jakub a řekl: „Bratří, slyšte mne! ¹⁴Šimon vypravoval, jak Bůh poprvé projevil pohanům svou milost a povolal si z nich svůj lid. ¹⁵S tím se shodují slova proroků, neboť je psáno: ¹⁶„Navrátím se zase a znovu postavím Davidův zbořený dům, z jeho trosek jej opět vystavím a zbuduji, jako byl dřív, ¹⁷aby také ostatní lidé hledali Pána, všechny národy, nad nimiž bylo vysloveno mé jméno. To praví Pán, ¹⁸který to oznámil už před věky.“ ¹⁹Proto já soudím, abychom nedělali potíže pohanům, kteří se obracejí k Bohu, ²⁰ale jen jim napsali, aby se vyhýbali všemu, co přišlo do styku s pohanskou bohoslužbou, aby nežili ve smilstvu, aby nejedli maso zvířat, která nebyla zbavena krve, a aby nepožívali krev.“ (Sk 15,13–20)

Osobní studium

Koho představuje v Jk 1,1 „dvanáct pokolení“ či „dvanáct kmenů“ (ČSP), kterým Jakub adresoval svůj dopis? Proč byli rozptýleni?

Jakub psal svůj list věřícím lidem. Zpočátku se křesťané shromažďovali v Jeruzalémě (L 24,47). Po ukamenování Štěpána však byli pronásledováni a opustili Jeruzalém. Tím zaseli evangelium v okolních městech a v přilehlých oblastech římské říše.

Podle 11. kapitoly knihy Skutky apoštolů se evangelium šířilo nejprve v Antiochii. Je tedy pravděpodobné, že pojem „dvanáct kmenů“ označoval křesťany jako celek. Nezdá se, že by měli shromáždění rozdělené podle národností, proto měl Jeruzalémský sněm brzy řešit, zda se „nežidovští křesťané“ nemají nejprve nechat obřezat (Sk 15,1–6).

Jak Jakub vysvětluje ve Sk 15,13–21 problém, s nímž zápasila raná církev?

Jednotu církve lze budovat jedině na základě Písma. Jakub cituje proroka Ámose, že se na obnově mají podílet i okolní národy. Jakub označil čtenáře listu za „dvanáct pokolení“, aby jim připomenul jejich identitu dědiců Abrahamova zaslíbení. S podobnou myšlenkou se setkáváme i u apoštola Petra, když označuje křesťany za „národ svatý“ (1Pt 2,9; srovnej s Ex 19,5.6). Tímto termínem však také označuje své bratry, „kteří přebývají jako cizinci v diaspoře“ (1Pt 1,1). Jakub i Petr tak v úvodu svých dopisů používají řecké slovo „diaspora“, které obvykle označuje židy žijící za hranicemi izraelského území.

Aplikace

V čem se jako adventisté sedmého dne podobáme tehdejší církvi „rozptýlené po celém světě“? Co nás sjednocuje v Kristu i navzdory velkým kulturním, národnostním a sociálním rozdílům?

Jakub a Ježíš

***Jeden je zákonodárce i soudce; on může zachránit i zahubit. Ale kdo jsi ty, že odsuzuješ bližního?
(Jk 4,12)***

Nesudte, abyste nebyli souzeni. (Mt 7,1)

Osobní studium

Jakub měl příležitost sledovat Ježíše od jeho dětství až do jeho dospělosti. Od určitého okamžiku v něj začal věřit jako v Mesiáše, později se stal také vedoucí osobností jeruzalémské křesťanské obce. Nenazývá se Ježíšovým bratrem, ale „služebníkem“ (Jk 1,1). Z tohoto postoje je možné vyčíst, že se Jakub naučil pokoře a pravé moudrosti. Není proto divu, že se staly důležitými tématy jeho listu (Jk 1,9–11.21; 3,13–18; 4,6–10).

Porovnej následující texty a stručně vyjádři, co mají společného:

Jk 1,22 a Mt 7,24–27

Jk 3,12 a Mt 7,16

Jk 4,12 a Mt 7,1

Podobnost Jakubova listu a Ježíšova učení – konkrétně jeho Kázání na hoře – je zcela evidentní. „Ježíšův všudypřítomný vliv je základem celého Jakubova učení.“ (Peter H. Davids, *The Epistle of James*, 50)

Při důkladnějším srovnávání Jakubova listu s evangeliem je možné dospět k závěru, že tento list není závislý na žádném z nich. Jakub spíše vychází z osobního a důvěrně známého poznání Ježíšova učení, čímž inspiroval své čtenáře k růstu jejich víry.

Během celého čtvrtletního studia Jakubova listu nás bude provázet velmi podobný přístup. Jakub se nechce spokojit se slabou, neužitečnou nebo kolísavou vírou. Jak uvidíme v následujícím týdnu, na začátku jeho listu dominuje téma víry. Jakub chce ukázat čtenářům, jak víra úzce souvisí s živým vztahem s Ježíšem.

Aplikace

Přemýšlej nad kvalitou své víry. Nakolik je skutečná a autentická? Co bys měl udělat, aby tvá víra rostla?

Podněty k zamyšlení

„Ježíšovi bratři se často odvolávali na ubohé a otřepané farizejské moudrosti. Chtěli poučovat Krista, který zná veškerou pravdu i všechna tajemství. To, čemu nerozuměli, klidně zavrhovali. Jejich urážky se Spasitele hluboce dotýkaly, býval vyčerpaný a smutný. Zakládali si na své víře v Boha a mysleli si, že ho obhajují. Bůh byl přitom v těle mezi nimi, a oni ho nepoznali. Život na zemi byl tak pro Ježíše trnitou cestou. Nepochopení ve vlastním domě jej nesmírně trápilo. Vždy se mu ulevilo, když odešel někam, kde se s ním nesetkával.“ (DA 326; TV 206)

Otázky k rozhovoru

1. *Jakubův list je základní příručkou pro praktický křesťanský život. Navíc může být také první novozákonní knihou (list byl sepsán v letech 44 až 49 po Kr.). Kromě teologické hodnoty má pro nás také význam v tom, že přináší rady, jak prožívat křesťanský život. Proč je toto prožívání stejně důležité, ne-li důležitější, než to, čemu věříme? Nebo je to, v co věříme, důležitější než praktické prožívání víry? Kdo je na tom lépe – upřímný věřící zachovávající neděli, první den týdne, nebo pokrytec, který zachovává sobotu, ale nebere ji přitom tak vážně?*
2. *V části na neděli bylo zmíněno, že Jakub byl Ježíšovým bratrem. Jinými slovy řečeno, v Ježíši se samotný Bůh, Tvůrce všeho, stal člověkem, tedy jedním z nás – a v tomto případě také sourozencem. Jak nám může tato skutečnost pomoci pochopit, jak došlo k přemostění obrovské propasti mezi nebem a padlým světem? Co nám to také říká o vzdálenosti, kterou Bůh překlenul proto, aby mohl zachránit padlé lidstvo? Jak nás může Kristova lidská přirozenost ujistit v tom, že Bůh dokáže pochopit realitu našeho pachtění a zápasů?*
3. *Zmínili jsme se také o tom, že tématem Jakubova listu je pokora. Proč je tato vlastnost v křesťanském životě tak důležitá? Jak se můžeme vyvarovat – při vědomí toho, co pro nás Kristus učinil na kříži – arogantního a namyšleného chování, obzvláště pokud jde o duchovní záležitosti?*